

Степан Навроцький
Національний науковий центр
«Інститут аграрної економіки», м. Київ

СТРАХОВИЙ ЗАХИСТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Теоретико-методологічні підходи до вивчення страхового захисту у сільському господарстві мають базуватися, насамперед, на розкритті економічної природи та глибинної внутрішньої сутності сільськогосподарського страхування як фінансової категорії; а також на науково обґрунтованій інтерпретації сільськогосподарської страхової послуги як форми прояву категорії сільськогосподарського страхування в ринкових умовах. Такі підходи уможливають комплексне, системне вивчення інституційного формування страхового захисту у сільському господарстві та механізму його функціонування, забезпечуючи не лише теоретико-методологічні розробки, а й опрацювання конкретних методичних і практичних рекомендацій щодо підвищення його прозорості, доступності та ефективності [1].

Дефініція „страховий захист у сільському господарстві”, як власне „страховий захист” в страховій науці і практиці не мають усталеного визначення. „Страховий захист у сільському господарстві” ототожнюється із страховим продуктом (товаром, послугою), страховим відшкодуванням, потребою в створенні резервних фондів, резервними фондами держави (матеріальними і грошовими) тощо.

В умовах переходу України до ринку відбувалася трансформація поняття „страховий захист у сільському господарстві”.

Трансформація поняття „страховий захист у сільському господарстві” пояснює існування різних підходів до його визначення в сучасній вітчизняній страховій літературі.

Страховий ризик визначається як прогнозований збиток об'єкту страхування в результаті настання страхової події. У дослідженні запропоновано розглядати страховий ризик як сукупність ризикових обставин. Обґрунтовано, що ризиковими обставинами є сукупність страхових подій і видів збитку, на випадок настання яких придбавається страховий захист. Це дозволило розробити матрицю ризикових обставин, що представляє інтерес з точки зору структурного аналізу ризиків і розробки стандартних страхових продуктів.

Чітка позиція по відношенню до загальної (теоретичної) категорії страхування дозволяє перейти до визначення її прикладної складової – страхового захисту сільськогосподарського підприємства. Саме це поняття є

термінологічною основою для подальшого дослідження механізму формування страхового захисту майнових ризиків сільськогосподарських підприємств [2].

Слід зазначити, що термін страховий захист сільськогосподарського підприємства зустрічається в літературі істотно рідше, ніж термін страхування і, як правило, відрізняється деякою односторонністю і обмеженістю.

Розкриття суспільного призначення страхового захисту у сільському господарстві, його внутрішніх якостей та рис, функцій та ролі дало змогу сформулювати таке визначення цієї специфічної фінансово-економічної категорії: „Страховий захист у сільському господарстві є специфічною інституцією, котра стабілізує відносини між суб'єктами, що породжуються двома групами законів: законами природи і законами розвитку суспільства, чим забезпечує життя людей та підприємства від катаклізмів забезпечуючи безперервний процес відтворення у сільському господарстві, шляхом утворення страхових та резервних фондів котрі матеріалізуються у товарній формі при покритті шкоди або збитків”.

Здійснений аналіз дав можливість виділити чотири функції сільськогосподарського страхування: функцію страхового захисту; попереджувальну функцію; акумуляційну функцію; забезпечення продовольчої безпеки.

Функція забезпечення продовольчої безпеки, яка реалізується через страховий захист у сільському господарстві, забезпечує підтримку сільського господарства, дозволяє уникнути його ізоляції на рівні самодостатнього виробництва, та інтегровано влитися в світову торговельну систему, збільшивши потоки продовольства з регіонів надлишків до регіонів нестач, гарантуючи наявність та доступність продовольства.

Реалізація цієї функції на державному рівні визначає захищеність вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника від реалізації цілої низки страхових ризиків гарантуючи їм рентабельність виробництва стратегічної сільськогосподарської продукції, населенню країни – достатнє харчування, а в екстремальних умовах уникнення голоду [3].

Ефективне функціонування і розвиток страхового захисту у сільському господарстві зумовлюється його цілісністю, наявністю взаємного і комерційного страхування. Будучи альтернативою комерційного сільськогосподарського страхування, та імпульсом його розвитку. Взаємне страхування створить умови гармонізованої самоорганізації сільськогосподарського сегменту страхового ринку, забезпечить реальний страховий захист і застосування еластичних страхових тарифів, сприятиме збільшенню ємності страхового ринку та реалізації стратегічного значення страхування в розвитку страхового захисту сільськогосподарських підприємств.

Література

1. Гаманкова, О.О. Ринок страхових послуг України, методологія, практика: монографія / О.О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2009. – 283 с.
2. Навроцький С.А. Соціально-економічні аспекти страхування в АПК : Моногр. / С. А. Навроцький. - Суми : Довкілля, 2004. – 315 с.
3. Навроцький С.А. Пріоритетні напрямки розвитку страхового захисту у сільському господарстві в умовах економічної нестабільності / С.А. Навроцький // Финансовые услуги. – 2014. – №2(104). – С. – 22-25.

Олена Наголюк, Юлія Бондарєва

Луганський національний аграрний університет, м. Харків

БЮДЖЕТНІ ФОНДИ ТА ФІНАНСОВО – ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА

Особлива увага, зокрема, приділяється ефективному використанню грошових ресурсів для фінансування потреб соціального характеру.

Вирішення задачі оптимального фінансування вказаних напрямів може бути досягнуте за допомогою утворення спеціальних фінансових фондів.

В науковій літературі виділяють наступні характерні ознаки фонду як суб'єкта цивільного права: 1) фонд є різновидом неприбуткової організації; 2) фонд є юридичною особою, що не ґрунтується на членстві; 3) фонд може засновуватися фізичними і (чи) юридичними особами, а також органами публічної влади; 4) у фонді обов'язково має бути сформоване майно для реалізації статутних цілей; 5) фонд має здійснювати соціальні, благодійні, культурні та інші суспільно корисні цілі; 6) фонд зобов'язаний публічно вести свої справи; 7) особливий порядок ліквідації фонду.

До загального фонду бюджету включають усі доходи (за винятком тих, що надходять до спеціального), всі видатки за рахунок надходжень до загального фонду бюджету, а також фінансування загального фонду. Фактично за рахунок коштів загального фонду фінансуються поточні потреби держави. Кошти, що мобілізуються до загального фонду бюджету, не мають конкретного цільового призначення — вони формують публічний централізований фонд держави, за рахунок якого уряд фінансує державні потреби, передбачені поточними фінансовими планами.

До спеціального фонду бюджету входять: бюджетні призначення на видатки за рахунок конкретно визначених джерел надходжень; гранти та дарунки, одержані розпорядниками бюджетних коштів на конкретну мету; різниця між доходами й видатками спеціального фонду. Джерела формування